

ON ALTINCI YÜZYIL ŞAİRLERİNDEN KABÛLÎ'NİN ŞİİRLERİ

Hidayet DUYAR*

ÖZET

On altıncı yüzyıl divan şairlerinden Gedizli Kabûli olarak tanınan İbrahim Çelebi'nin mürettep bir divanı bulunmaktadır. Buna ilaveten şairin İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'nde 12548 numarada kayıtlı şiir mecmuasında 81 gazeli ile bir kasidesi ve İÜ Kütüphanesi'nde TY 391 numarada kayıtlı şiir mecmuasında 39 gazeli tespit edilmiştir. Bu çalışmada kısa bir biçimde şairin hayatı, edebî kişiliği ve üslubu üzerinde durulmuş; daha sonra da şiirlerinin karşılaştırmalı yayımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kabûli, divan şiiri, cinas, gazel.

THE POEMS OF KABULÎ WHO IS FROM 16 CENTURY POETS

ABSTRACT

One of the 16 century poets İbrahim Çelebi , who is known as Kabuli from Gediz , has an organized divan. Besides it has been founded that the poet has 81 ghazels and 1 kasida in the recorded periodical poems at the number of 12548 in İzzet Koyunoğlu museum library and 39 ghazels in the recorded periodical poems at the number of ty391 in İstanbul University Library . This study briefly concentrates ogon the life and literary personality of the writer; further more a comparasion betmeen his poems is made.

Key Words: Kabûli, divan poem, equirocan allusion, ghazel.

---

* Okutman, Selçuk Üniversitesi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

ADI, MAHLASI, DOĞUMU VE ÖLÜMÜ

Klasik Türk edebiyatında *Kabûlî* mahlasını kullanan birçok şair bulunmaktadır. Yazımızın konusunu teşkil eden *Kabûlî* ise Gedizli İbrahim Çelebi'dir. Tezkirelerde¹ aşağı yukarı aynı ifadelerle tanıtılan şairin doğum tarihi hakkında herhangi bir kayda rastlanamazken ismi ve memleketi konusunda bir ihtilaf olduğu göze çarpmaktadır. *Tuhfe-i Nâilî*'de² de yazıldığı gibi Kınalızade Hasan Çelebi ve *Beyânî*'nin şairin ismini Hasan, memleketini de Kütahya olarak yazması *Riyazî*'ye³ göre yanlıştır. *Riyazî*, şairin isminin İbrahim, memleketinin de Gediz olduğunu tasrih ve tedkik etmiştir. Tezkirelerimizde genel olarak *Kabûlî*'nin *Nâzırzâde*'nin hâdimi olduğu daha sonra mülazımı olup kadılık vazifesinde de bulunduğu ve Mısır'dan gelirken H 1000 (M 1591-1592) tarihinde boğularak vefat ettiği yazılıdır.

Kabûlî'nin Eseri

Keşfü'z-Zünûn, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâ'ü'l-Mü'ellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn* ve *Riyâzî'ş-Şu'arâ* da divanının olduğu yazılıdır. *Tuhfe-i Nâilî* ise *Kabûlî* divanının İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'nde 371 numarada olduğunu söyler; ancak bu bilgi doğru değildir. Zira o kayıta bulunan eser bir şiir mecmuası olup mecmuada çeşitli şairlere ait şiirler yanında *Kabûlî*'ye ait 39 gazel bulunmaktadır. Araştırmalar neticesinde *Kabûlî* Divanı'nın İzmir Millî Kütüphane Yazma Eserler bölümünde 1052 numarada kayıtlı 183 varaktan müteşekkil 210x14 ebatlarında talik hat ile yazılmış bir nüshasının bulunduğu tespit edilmiştir.⁴

¹ Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, Hzl. İbrahim Kutluk, Ankara 1989, C.II, s. 792-793; *Beyânî*, *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, Hzl. İbrahim Kutluk, Ankara 1997, s. 221-222; Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünun*, İst. 1971, C.1 s. 806. Kâfzâde Fâ'izî, *Zübdetü'l-Eş'âr*, Hzl. Bekir Kayabaşı, İnönü Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya 1997, s. 457; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, Hzl. Nuri Akbayır, İstanbul 1996, C.3, s. 854-855; Mustafa İsen, "Divan Edebiyatında Mahlasdaş Şairler", Millî Eğitim Dergisi, S. 82, Şubat 1989, s. 22-29. Bağdatlı İbrâhîm Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâ'ü'l-Me'ellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, İst. 1951, C. 1, s. 29.

² İnehân-zâde Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nailî*, Hzl. Mustafa Tatcı, Cemal Kurnaz, C.2 s. 821.

³ *Riyâzî*, *Riyâzî'ş-Şu'arâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Kısmı, Nu: 3871, v. 88b, 89a.

⁴ İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu, Hzl. Prof. Dr. Ali Yardım, İzmir 1997, C. 3, s. 298. Söz konusu divanın Mustafa ERDOĞAN tarafından doktora tezi olarak çalışılmakta olduğunu Elif BOLAT bildirmektedir: Elif BOLAT, *Kabûlî Mustafa Dîvânı* (İnceleme- Metin), Ankara 2005, s. LXXXVI. GÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

Kişiliğine Dair İzler

Kabûlî'nin elimizdeki gazellerinden hareketle çeşitli dönemlerde Gelibolu'da ve Rumeli'de bulunduğunu söylemek mümkündür.

Mâyilüz iy Kabûlî *Rûmelîne*

Dil-beri çok diyârı kim sevmez (G. 37/5)⁵

Beni bülbül gibi gūyâ ider gülzâr-ı 'âlemde

Kabûlî gül-ruhân-ı gülşen-âbâd-ı *Gelibolu* (G. 87/5)

Kaynaklarda kişiliği hakkında fazla bilgi bulunmayan Kabûlî'nin şu beyitinden hareketle Bektaşî olması ihtimali üzerinde durulabilir.

Hacı Bektâş-ı Velî dergehine yüz sürdüñ

Bir gedâ kıabil imiş varmağa sultân evine (G. 83/2)

Kaynakların Şiirini Değerlendirişi

Kabûlî'nin şairliğini kaynaklar “nazmı, makbûl-i ehl-i irfân” “ba'zı güftârı rûtbe-i kabûle vusûl bulmuşdur” kendisi de “kâbil-i şândır” diyerek övmekte ve şiirlerini beğenmektedirler. İncelediğimiz birçok şiir mecmuasında⁶ şiirlerinin bulunması, şiirlerine nazire ve tahmis⁷ yazılması, yaşadığı dönemde ve sonraki dönemlerde şiirlerinin sevildiğini gösterir.

Kendi Şiirini Değerlendirişi

Diğer Osmanlı şairleri gibi Kabûlî de kendi şairliğini şiirlerinde övmüştür. Sadece iki sözünün bile divanlara üstün

⁵ Gazel ve beyit numaraları kendi oluşturduğumuz metne göre verilmiştir.

⁶ A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi, 13596, 12548, 11068 numaralı şiir mecmuaları; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 3005 numaralı şiir mecmuası; Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi'nde kayıtlı 2163, 2458, 2462, 4923 numaralı şiir mecmuaları ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.Y. 391 numaralı şiir mecmuası; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 numaralı şiir mecmuası; Pervane Beg, Mecmu'a-i Neza'ir, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdad Kitaplığı 406.

⁷ A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi 11068 numaralı şiir mecmuası 102a; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 numaralı şiir mecmuası 76b.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

olduğundan; dostlar arasında adını andırabilmek için durmayıp gazeller söylemesi gerektiğinden; şiirlerinin unutulmayıp cihanda söyleneceğinden; yazdıklarının kendi iç dünyasını yansıttığından ve kalem erbabıyla yarışacak kadar nazmına güvendiğinden bahsetmektedir.

Maḳālüm ḥasb-i ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ‘arz-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā (G. 2/1)

Ḳabūlī unudılmaz söylenür diḳḳatle eş‘arūñ
Cihāndur añılır bunda peder evvel püser āḥir (G. 7/5)

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳşūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür (G. 13/5)

Ḳabūlī gevher-i kân-ı ma‘ārif bī-revāc ancak
Dür-i nazm-ı kelām-ı pākūñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz (G. 32/5)

Yügrüklük ile aldı meydānı esb-i ṭab‘uñ
Şimdengirü Ḳabūlī nazm ehli ile yarış (G. 39/5)

Eş‘ār u ğazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdıragör nāmuñı yārān arasında (G. 67/5)

Velvele şaldı şadā-yı suḥanum āfāḳa
Çıkdı āvāze-i nazmum felek-i nüh-ṭāḳa (G. 74/1)

Dil ve Üslupla İlgili Dikkatler

Yüksek zevk sahibi söyleyişler yanında bazı arkaik kelimeleri (ig; yuy-; yelüp yopur-; ḳaḳı-), deyimleri (ileriye bk.) ve atasözlerini (G. 10/4, G. 32/4, G. 35/5, G. 38/3, G. 42/1, G. 52/3, G. 69/3, G. 88/5) ustalıkla kullanmasını bilmiştir. Kabūlī'nin sanatkârlığını ve şairlikteki hünerini anlamak için tamamen satrançla ilgili kelimeleri kullanarak yazdığı gazeli ile yansıma seslerle örülmüş gazeline bakmak yeterlidir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Gel naṭ'-ı maḥabbetde şehâ bir ben [ü] bir sen
Şaṭranc oyunun oynayalum mât ola düşmen
Ferzîn gibi kec-revlük iden şâha muḫârin
Ṭoĝrı yürüyen ruḫ gibi ol baḫar ıraḫdan
3. Üt esb-i murâdın ruḫ-ı cânâneye ḫarşu
'Âlemde piyâde yürime merd iseñ atlan
Bir lu'b ile rûḫın alup açmaz ḫodı ol şâh
Daḫı ne oyunlar geḫer iy şeh saña ḫatlan
5. Leclâc ise de lec iderüm naṭ'-ı cihânda
Nâ-dâna Ḫabûlî yeñilür şanma beni sen

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. İy ṭıfl-ı sirişküme ḫatı ḫalḫarduñ a diñdiñ
Ḫelvâ-yı leb-i dil-beri gördüñ niye diñdiñ
Uydurmuş uşûle sözini sille-i üstâd
Añduḫça defüñ daḫı öter ḫulaĝı çıñ çıñ
3. Beñzer geḫinürken ḫaṭ-ı yâre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ
Siñ siñ siñilet seg gibi aĝyârı ḫapuñdan
Fiñ fiñ ulusun ol köpege at ṭaşı fiñ fiñ
5. Yaşumuza raḫm eyler idi yâr Ḫabûlî
Aĝyâr geḫüp ḫarşumuza gülmese giñ giñ

Kabûlî'nin en belirgin vasfı ise hiç zorlanmadan cinaslı söyleyişlerde bulunabilmesidir. Metnini verdiğimiz 88 gazel ve 1 kasidenin hemen hemen tamamında cinaslı söyleyişler görülmekle birlikte Kabûlî'nin kafiye olarak cinası kullandığı 9 adet gazeli (G. 18, G. 46, G. 47, G. 51, G. 54, G. 68, G. 80, G. 81, G. 84) bulunmaktadır. Cinasları kullanırken Tükçenin zenginliğinden istifade eden Kabûlî'de bu örnekler şu şekilde sınıflandırılabilir:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Cinas-ı tām:

gül	‘ālem	bahā
gül (G. 7/4)	‘ālem (G. 29/3)	bahā (G. 33/4)
nāme	arasın	yir
nāma (G. 50/3)	arasın (G. 61/4)	yir (G. 74/2)
oturma	al	ayını
oturma (G. 78/1)	al (G. 80/2)	āyini (G. 82/3)

Cinas-ı Mürekkeb (Cinas-ı Mefrûk)

dil-güşâdedür	bahāne	birisinedür
dil güşâdedür (G. 14/1)	bahā ne (G. 15/5)	birisinedür(G. 18/1)
dil-ārām	cānānuñ	kām ile
dil ārām (G. 38/1)	cān anuñ (G. 45/5)	kāmil (G. 46/1)
cāh ile	‘āķ ile	‘ām ile
cāhil (G. 46/1)	‘āķil (G. 46/2)	‘āmil (G. 46/3)
nāz ile	rāh ile	evbāşına
nāzil (G. 46/4)	rāhil (G. 46/5)	ev başına (G. 64/3)
nesinde	alayına	semen-sāña
ne sinde (G. 68/1)	ala yine (G. 80/1)	semen saña (G. 84/1)
zībāña	bālāña	sīmāña
zīb aña (G. 84/2)	bal aña (G. 84/3)	sīm aña (G. 84/4)
şekībāña		
şekīb aña (G. 84/5)		

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Cinas-ı Nâkıs

ebrû	yâsemen	server
rû (G. 5/1)	semen (G. 16/4)	serv (G. 25/4)
peymâne	keyvân	zerd
peymân (G. .27/2)	eyvân (G. 45/4)	zer (G. 49/5)
muķîme	‘aķîme	ķakıma
ķıyma (G. 51/1)	ķıyma (G. 51/2)	ķıyma (G. 51/3)
kâse	nâz	vaķârı
ke’s (G. 53/3)	az (G. 56/3)	ķarı (G. 58/4)
Leclâc	sipenc	nevâz
lec (G. 60/5)	senc (G. 75/3)	az (G. 76/3)

ipligi

igi (G. 86/1)

Cinas-ı Mükerrer

ġazanfer	ferruķ	dârâ
fer (K./1)	ruķ (K./1)	dârât (K./1)
hüdâ	pîçîdedür	pâlûde
hüdât (K./22)	çîdedür (G. 17/1)	âlûde (G. 17/2)
cünbânîde	niġâh	endâm
cünbîde (G. 17/3)	ġâhı (G. 22/4)	dâm (G. 47/1)
ârâm	şimşâd	âlâm
râm (G. 47/1)	şâd (G. 47/2)	lâm (G. 47/2)
‘ayyâr	bed-nâm	bî-cân
yâr (G. 47/3)	nâm (G. 47/3)	cân (G. 47/4)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

in‘ām	encām	yemen
‘ām (G. 47/4)	cām (G. 47/5)	yemān (G. 54/1)

çemen	hemīn	encümen
çemān (G. 54/2)	hemān (G. 54/3)	hemān (G. 54/4)

şemen	naqqāş	efser
şemān (G. 54/5)	qaş (G. 64/4)	ser (G. 66/3)

firenc	pençe	zürriyyāt
renc (G. 75/2)	penç (G. 75/4)	zerrāt (G. 53/1)

Cinas-ı Muharref

mesāvī	ķūt	gendüm
müsāvī (G. 46/2)	ķuvvet (G. 68/4)	kendüm (G. 72/4)

eş‘ār	murğ	emīn
iş‘ār (G. 74/5)	merğ (G. 75/1)	āmīn (G. 82/5)

Cinas-ı Lâhık

yem	ķayāt	çemen
nem (K./11)	memāt (K./ 40)	şemen (G. 16/4)

pāşīde	cām	nücüm
pūşīde (G. 17/1)	Cem (G. 29/2)	hücüm (G. 52/1)

‘ālem	em	niyāz
ādem (G. 53/1)	sem (G. 53/5)	nāz (G. 56/2)

ķabīb	merķamet	yāre
ķabīb (G. 60/1)	menfa‘at (G. 60/1)	pāre (G. 61/1)

şikeste	cefā	kām
beste (G. 65/2)	vefā (G. 67/4)	rām (G. 70/2)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

melek felek (G. 74/2)	niyâz nevâz (G. 76/3)	mâr mür (G. 77/4)
nâr nür (G. 77/4)	mâr nâr (G. 77/4)	mür nür (G. 77/4)
efkâr ğâr (G. 80/6)		

Cinas-ı Kalp

nuṭqa noṭqa (G. 5/5)	‘âlem ‘âmil (G. 46/3)	kemâl kelâm (G. 70/4)
-------------------------	--------------------------	--------------------------

Cinas-ı Hattî

‘arz ğarâz (K./36)	nuṭfe nuṭqa (G. 5/5)	bend pend (G. 43/3)
râfî‘ ruḡ‘a (G. 51/5)	‘âlem me‘âl (G. 70/4)	

Gedizli Kabûlî sadece cinaslı söyleyişleriyle değil diğer sanatlı söyleyişleriyle de dili kullanmada ne kadar usta olduğunu göstermiştir. Basit ve kolay gibi görünen; fakat herkesin söylemeye muvaffak olamadığı, sehl-i mümtenili söyleyişleri cinaslı söyleyişleri kadar çoktur.

Tevekkül şâhibi baş egmez iy dil şâh-ı devrâna
Gedâ ki ehl-i kanâ‘at ola ger sulṭândan yegdür(G. 13/2)

Âh alursın güzelüm ‘âşıka cevri eyleme çok
Girü dönmez şaḡın iy kaşı kemân atılan oḡ(G. 42/1)

Kemende çek dili pend ü naşîhate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek(G. 43/3)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Ayağ altı degül mey-hâne gibi uğramaz kimse

Kanâ'at gūşesidür nāmı bir hālīce yer buldum(G. 48/4)

Ėayra meyl itdi koyup pīre zen dehr-i denī

İ'timād olmaz imiş dostlar oynaşlara(G. 69/4)

Kabûlî şiiirlerinde deyimlere çok fazla müracat etmiştir. Kullandığı deyimler ise şunlardır: *yüz çevir-* (G. 6/3), *ğam yi-* (G. 9/1), *itdügini bul-* (G. 10/4), *baş eg-* (G. 13/2), *kağem baş-* (G. 20/3), *dili turma-* (G. 20/5), *göñül bağla-* (G. 21/2), *ğam dağın çek-* (G. 25/5), *yolunda öl-* (G. 26/5), *yüz sür-* (G. 28/5; G. 83/2), *'aynına gelme-* (G. 29/1), *kana dön-* (G. 31/1), *küle dön-* (G. 31/4), *yelüp yopur-* (G. 39/4), *āh al-* (G. 42/1), *seri yoluña ko-* (G. 52/4), *yüze gül-* (G. 55/4), *el vir-* (G. 62/3), *el çek-* (G. 62/3), *cānlar vir-* (G. 64/4), *taşlara tut-* (G. 69/1), *el ur-* (G. 73/3), *su gibi göñli aç-* (G. 74/4), *ayağına düş-* (G. 79/1), *ayağına kara şu in-* (G. 79/2), *göz karart-* (G. 80/3), *cān vir-* (G. 80/7) *göñül al-* (G. 81/1), *ğam yi-* (G. 81/3), *ipligi pāzāra çık-* (G. 86/1), *kolı boynına ağ-* (G. 87/4).

Kullanılan Vezinler

Kabûlî'nin şiiirlerinde kullandığı aruz vezinlerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

Vezin	Şiir Sayısı
<i>Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün</i>	19
<i>Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün</i>	16
<i>Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün</i>	16
<i>Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün</i>	11
<i>Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün</i>	6
<i>Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün</i>	5
<i>Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün</i>	4
<i>Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün</i>	4
<i>Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün</i>	3

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

<i>Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün</i>	1
<i>Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün</i>	1
<i>Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün</i>	1
<i>Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün</i>	1
<i>Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün</i>	1

Metin Kurulurken Tutulan Yol

Metin mürettep bir divanda şiirlerin sıralanma usulüne uygun, bir biçimde haruf-u hecaya göre oluşturulmuştur. Bu yazımızda Gedizli Kabûlî'ye ait 88 gazel ile kime yazıldığı belli olmayan başlıksız 1 kasidesi tanıtılmıştır. İÜ Kütüphanesi'ndeki T.Y. 391 numarada kayıtlı şiir mecmuasında bulunan 39 gazel ile Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 12548 numarada kayıtlı şiir mecmuasında bulunan 81 gazelin karşılaştırmalı yayımı yapılmıştır. Şiirlerin hangi mecmuada hangi sayfalarda buldukları dipnotlarda gösterilmiştir. Ayrıca İÜ Kütüphanesi T.Y. 391 numarada kayıtlı şiir mecmuası için dipnotlarda İ.Ü.M. kısaltması, Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan 12548 numarada kayıtlı şiir mecmuası için de K.M. kısaltması kullanılmıştır.

Şiirler

Kaside*

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- İy ğazanfer-fer ü ferruḥ-ruḥ-ı Dārā-dārāt
Şeref-i zāt-ı tū müşbet be-nuşuş-ı āyāt
Pāye-i qadrüñe irmez ḥaṭavāt-ı efkār
Ṭāq-ı gerdūna irişmez qademāt-ı mirkāt
- Rütbet-i zātuñı ta'yîn idemez vehm ü kıyās
Vezn-i taqḍir u 'ayār ile bilinmez derecāt
Deste-i 'ismetüñe irmez eyādī-i 'uḳül
İremez zeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt

* 38a K.M..Mecmuada kasidenin başlığı yoktur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

5. adrũn a‘lā vü mu‘allā vü müzekkī ſānuñ
 Bu ‘ulüvv-i derecāt ehli o ſāhib-ṭabaāt
 Ne bilür meretebe-i ſānuñ[1] ‘al-ı eſfel
 Süfelā añladuđından ötedür ‘ulviyyāt
7. adrũn andan ucadur kim iriſe deſt-i ayāl
 Zātuñ iy azret-i āđā-yı ſa‘adet ğāyāt
 Hāſılı ‘al irecek meretebeden ber-terdür
 Zātuñ andan ötedür k’anı muıṭ ile ſıfāt
9. Himmetũn n’ola bülend olsa özüñ ‘ālīdür
 Beſtedür rābıa-ı himmete ullābe-i zāt
 Reſeāt-ı keremũn nite ki ebr-i nīsān
 Hāſma zehr-āb iürür dōſtlara āb-ı ayāt
11. Yem-i pürdür nem-i iſānuña niſbet bī-nef‘
 Nem-i deryā nem-i cüduñdan alınmıſ aarāt
 Bād-bān-ı keremũn kime hevā-dār olsa
 Keſtī-i Nū-ı Necī gibi olur ehl-i necāt
13. ‘Add olunmaz keremũn are-i deryā-mānend
 Hı мүmkīn midür iſā-yı vüçüdü zerrāt
 Bar-i lufuñ ne ‘aceb bar-i muſaffādur kim
 Anda tađyir idemez ā‘idesin māhiyyāt
15. Diat iden ‘aded-i lufuña vāſıl olmaz
 Añlanılmaz bil ‘aded ile rimāl-i ſā‘at
 Hāſıl iy azret-i āđā-yı der-‘adl-ārāyı
 Söylemem söylemem illā ki güneſden zerrāt
17. Sensün ol zāt-ı kerem-verz ki urſīd-miſāl
 Ğayra zerrāta vüçüdündan iriſür leme‘āt
 Sensün ol mihr-i felek-adr ki āſārından
 ‘Āleme feyż iriſür kılsa taayyül ol zāt
19. Sensün ol gevherr-i pākīze ki akkāk-ı adīm
 Getüre miſlini bir dağı vüçüda heyhāt

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

- Sensün ol kevkeb-i sa‘d-ı felek-i ‘izz ü şeref
Kim olur ehl-i kemâle sebep-i teşrîfât
21. Sensün ol ahter-i neyyir ki ziyâ şalduqça
Hâne-i dilden ider def‘-i zalâm [u] zulumât
Sensün ol dürrî-i burc-ı şeref ol necm-i hüda
Ki anuñ şevkine hâdîlük ider halka hüdat
23. Sensün ol hazret-i ağa-yı meyâdîn-i du‘â
Ferd-i iclâl ile mânend-i lüyûş-ı gâyat
Kâr-ı fermânı mühimmât-ı umûr-ı hâcât
Dergeh-ârâ-yı serây-ı şeh-i ferhunde-şifât
25. Râst tedbîr-i nigû kâr u pesen-dîde hışâl
Pâk-girdâr u hasen-şüret ü şâhib-hâsenât
Zâbıt-ı kâ‘ide-i bârgeh-i pâdişehi
Bâsıt-ı kâyime-i tahtgeh-i heft cihât
27. Şâdıku‘l-ı kavî [ü] kavî-ı kalb [ü] kadîmü‘l-idrâk
Kâmilü‘l-ı va‘d {u} fî-‘ahd [ü] faşîhü‘l-kelîmât
Saña dirler saña taşşîş iderler sensün
Bende-i muqbil-i sulţân-ı refî‘u‘d-derecât
29. Kâm-kârâ dem-i medhûnde şarîr-i husâma
Pür-şafâdur nite kim murğ-ı müsecca‘-negamât
N’ola ger kesb-i şafâ kılsa sözümde aḥbâb
Naḡamât ehli virür âdeme vecd ü hâlât
31. Şöyle kim medhûne âgâz ide murğ-ı kalemüm
Düşmenüñ baḡrı tolar kan ile mânend-i devât
Kâşîruz gerçi ki vaşfuñda velî sulţânüm
Terk-i cân eyle diseñ eylemezüz taşşîrât
33. Qadrüñi ben bilürem cevheri şarrâf añlar
Ne bilür mertebe-i zâtuñı hükkâm [u] kużât
Gerçi zâtıyla zamânıyla irer kâma kişi
Yok zamânüm meger iḥsâna müreccaḥ ola zât

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

35. avl-i vā'iz gibi medhūñ oısam diñledürem
İstimā' olına gelmiş durur avāl-i Őıāt
Yodur āhır arāzum 'arz-ı du'ādur anca
Hıdmetüm medh ü Őenādur degül izhār-ı nikāt
37. Elde evrā-ı Őenā dilde du'ā-yı devlet
Hayr odur kim ola a'māle muārin niyyāt
Gel du'ā eyle abūlī saña oldur mabūl
Umaruz anı abūl ide mucıbbü'd-da'avāt
39. Devr-i gerdün ola ber-vef-i murād-ı hāır
Harekāt-ı felek ŐŐār ide bir bir berekāt
Nite kim halk-ı ricāl üzre ola Hālıdan
Nite kim dāyir ola halkı hayāt ile memāt
41. Őevket-i zātuñı gördükçe helāk ola 'adū
Dā'ı-i devlet olanlar ılalar kesb-i hayāt
42. ün hulūŐ üzre du'ā idi arāz hatm oldı
İrdi söz āyete ber-h'āce-i 'ālem Őalavāt

Gazeller

1¹*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün*

1. O nezāket o leāfet o Őarāvet o Őafā
O zārāfet o feŐāhat o belāgat o edā
O riyāset o siyādet o sa'ādet o vücūd
O 'adālet o 'ināyet o Őehāvet o 'aā
3. O mürüvvet o maabbet o meveddet o kerem
O ri'āyet o himāyet o Őefā'at o vefā
O muraŐŐa' o mülemma' o muŐanna' elfāz
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

¹ 47a: 94b İ.Ü.M.

1/1b edā: nidā: K.M.

3b vefā: edā K.M.

4a muŐanna': münemma' K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Nedür ol yâre Qabûlî bu kadar ‘izzetler
O teşevvuk o ta‘aşşuk o ta‘alluk o hevâ

2²

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1. Maqâlüm hasb-i hâlümdür hikâyet añlama cânâ
Ġarâz ‘arz-ı maĥabbetdür şikâyet añlama cânâ
Seg-i küyuñ geçinmekden murâdum maĥz-ı ülfetdür
Anı akrân arasında riyâset añlama cânâ
3. Bize ‘arz-ı cemâl itmek efendi kendi luĥfuñdur
Şaĥın ol hâlete bizde liyâkat añlama cânâ
Şafâ-yı vuşlatuñ var iken eglenmek ĥayâlüñle
Zarüretdendür anuñla kanâ‘at añlama cânâ
5. Ġam-ı ‘aşkuñla fâriğ-bâl olup bir güşede qalmaĥ
Şafâ kesb itdügümdendür ferâġat añlama cânâ
Qabûlî nâ-murâduñ bir murâdı yoĥ cenâbuñdan
Maĥabbetdür murâdı ġayrı hâlet añlama cânâ

3³

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

1. Maĥabbet cânâ kâr itdi be-ġâyet
‘Înâyet eyle sulţanum ‘inâyet
Kimi gül dir yüzüñe kimi lâle
Efendi muĥtelif ancaĥ rivâyet
3. Gerekdür bendeñe sulţanum iĥsân
Ra‘iyyet olana lâzım ri‘âyet
Ser-i küyuñda öldür ehl-i ‘aşkı
Biraz aĥbâb bulsun istirâĥat

² 46a K.M.

³ 38a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. abl ‘arz-ı hl eyle o yre
Ne orarsın helk ide nihyet

4⁴

Mef‘iln Mef‘iln Mef‘iln Mef‘iln

1. Suandur ol iki lebler gher-br olmaa b‘i
Suandur iki ‘lem yo iken var olmaa b‘i
Beni szn iden ‘a teine sz-ı snemdr
Gnehdr ehl-i ‘iynu yeri nr olmaya b‘i
3. Yzin grmekde cn cn virrken stine herkes
Nedendr hnern byle dil-zr olmaya b‘i
Dili gs-yı yre bend iden rh-ı maabbetdr
Ene’l-H srrıdır Manr[1] ber-dr olmaa b‘i
5. abl-ve amundan herkesn gnlinde merhem var
Bu amdur ehl-i ‘aun derdi hem-vr olmaa b‘i

5⁵

F‘iltn F‘iltn F‘iltn F‘iln

1. Ol ki mha nr tevch eylemi r oymı ad
Nrdan bir nr peyd ılmı ebr oymı ad
Smden bir leva tavr itmi std-ı ezel
Riteler tarr idp erfına m oymı ad
3. em‘-i kfr frzn eyleyp gerden dimi
Hla-i zlf-i siyh-ı em‘a gs oymı ad
ihre-perdz-ı tevr-i niristn-ı ns
Bir ceml ryi itmi ry-ı ni oymı ad

⁴ 47b K.M.

⁵ 42a: 95a İ..M.

5/1a eylemi: eyleyp K.M./ r: hem r-ni K.M.

1b nr: nn İ..M./ ılmı: itmi İ..M.

3b zlf-i: devr-i İ..M.

4. Cennet-r-yı bahristn-ı nzhet-gh-ı ns

Bir drat-ryi itmi nal-i dil-c oymı ad İ..M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Nokta deñlü nuṭfe[y]i nuṭқа getürmiş ol Hâkîm
Hikmeti gör kim Kabûlî-i suhan-gü koymış ad

6⁶

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Ruḥuñ şevkiyle yanmış nice dağ pür fetilüm var
Bulursam Ka'be-i küyuñ dile rüşen delilüm [var]
Eger şemşîr-i 'aşқа ser-fürü kılmaz kaçар dirseñ
Yarar yoluñda başum gibi boynum var kefilüm [var]
3. Vefâ-yı mu'tedilden yüz çevirmem ma'delet ammâ
Benüm bir 'adle mâ'il pâdişâh-ı bî-'adilüm [var]
Ne bir mâhuñ fûrûğ-ı mihr-i rüyından ferâğum var
Ne bir şâhib-cemâlün vaşına sa'y-i cemilüm var
5. Kabûlî cânib-i ḥaşmı ḥavâle eyledüm Hâkқа
Ne pervâ 'aybdan çün [ki] Hudâ gibi kefilüm [var]

7⁷

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Fenâ bezmin gelür her kim bezer evvel bozar âḥîr
Ecel peymânesin ol kim içer evvel geçer âḥîr
Binâ-yı devlet-i dünyâ degüldür üstüvârî dil
Sarây-ı 'işreti her kim yapar evvel yıkar âḥîr
3. Sa'âdet şeh-süvârân-ı cihâna pâyidâr olmaz
Semend-i rif'ate her kim biner evvel iner âḥîr
Zamân-ı ḥüsne mağrûr olma cânâ bî-bekâdur bu
Gül-i bâğ-ı fenâ gerçi güler ammâ şolar âḥîr
5. Kabûlî unudılmaz söylenür diğğatle eş'aruñ
Cihândur añılur bunda peder evvel püser âḥîr

⁶ 98b İ.Ü.M

⁷ 42a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

8⁸*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. Dişüñe dirler ise ‘ıkd-i dür-i ezherdür
Dil-i ‘uşşâkı şikest eyleme söz gevherdür
Çekişürler ayagũñ toprağını kuhl-āsā
Dīdeler anũñ için biri birine terdür
3. Ğamze-i mestũñ ile ol iki rāy-ı garrā
İki mestũñ iki destinde iki hançerdür
Şarşılur қаşr-ı felek dūd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm iy naḥl-i cefā şarşardur
5. Eline ḥāk-i siyāh alsa Qabũlī zer olur
Var ise mālīk-i iksīr ğam-ı dil-berdür

9⁹*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Ne ğam yer ol bu ğün kim қatli dil-dārına қalmışdur
Ne қorқar ol belādan kim kişi yārına қalmışdur
Varup bir ḥāne bünyād eyledüm şehr-i ‘adem içre
Tamām oldı hemān saқfına dīvārına қalmışdur
3. Dilā bezm-i vişāl-i yāre dāḥil olmadur қаşdum
Tamām oldı bu cānib anũñ iqrārına қalmışdur
Cüdā olalı yārümden ğöñülden ğam daḥı gitmez
Baқıyye sāğarumda bāde-i yār yine қalmışdur
5. Qabũlī vaşluñı dilden beyān eylerse sultānum
Sen aña қalma ancaқ ol dil-i zārına қalmışdur

10¹⁰*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Belā şıdқ ehline rüz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḥandān imiş peymāne ammā şola gelmişdür

⁸ 39b K.M.⁹ 44a K.M.¹⁰ 41b: 94b İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

3. atı güm-rāh imiş zāhid arī-i ‘aşa oğrıldı
 Şığarsa vechi var şimdi şakalın yola gelmişdür
 Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i hūsn ammā
 Nice bāzūdan uçmışdur hezārān ola gelmişdür
 Gelür seng-i havādiş her kişinin başına āhir
 Gerek merd ü gerek zen itdüğini bula gelmişdür
 5. Ne cevri var ise yārūn abūlī çek efendiñdür
 Ğazab sulāna vü cevri[e] taammül ula gelmişdür

11¹¹*Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün*

1. Ten besleme k’ol hāk ile yeksān olacađdur
 Ol hāne[y]i terk eyle ki vīrān olacađdur
 Ol gonçe-dehen gül gibi hāndān olur ammā
 Rađbetde gül anuñ gibi hāndān olacađdur
 3. Şimdi saña ol şūh-ı cefā cevri ider ammā
 Şabr eyle dilā soñra peşimān olacağdur
 Bāde leb-i la‘lūñle dem-i lahm geçürmiş
 Az kışsa degüldür arada an olacağdur
 5. Gördükçe abūlīye ‘itāb eyler imiş yār
 Bildüm ki o bī-āreye ihsān olacađdur

12¹²*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün*

1. Çemen gülzāra dil lāle dudağdur
 Gül ü nergis oña gözdür ulađdur
 Ouñla sīne pürdür iy ası yā
 Oña terkeş dinürse mā-sadađdur

10/2a imiş: idi K.M.

5a ne cevri: cefāsi İ.Ü.M.

¹¹ 40b K.M.¹² 38b: 95a İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

3. ‘Arūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Şafağ bir al-i vālādan tuvağdur
‘Aceb mi hāşıl-ı ‘ömri geçerse
Felek dihkān mäh-ı nev orağdur

5. Qabūlī nāzır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā kaç bucağdur

13¹³

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Meyūñ bir kaçresi ‘ayş ehline biñ cāmdan yegdür
Tehī peymāne qahveyle tolu fincāndan yegdür
Tevekkül şāhibi baş egmez iy dil şāh-ı devrāna
Gedā k’ehl-i kanā‘at ola ger sulţāndan yegdür
3. Cefā eylerse dil-ber baña gāyet hazz ider göñlüm
Anuñ cevri cihānuñ itdügi ihsāndan yegdür
Yüzüme bakmayup geçdükçe olur hātırum mesrūr
Ol iğmāz iltifāt-ı şāh-ı ‘ālī-şāndan yegdür
5. Qabūlī iki sözle yāre maqşūdum edā itdüm
Mağallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

14¹⁴

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Hātır şafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādedür
Bezm-i şafāda anuñ için dil güşādedür
Meclisde şūfi cūşa gelüp dest-i şevk ile
Şad çāk hırka eyledügi hark-ı ‘ādedür
3. Mest-i şarāb-ı ‘aşq olana vā‘izüñ bu gün
Az iş degüldür itdügi hadden ziyādedür
Qalbinde şūfi zerre kadar gıll u gış komaz
Pır-i tarīkat ister iseñ cām-ı bādedür

12/3b tuvağdur: dudağdur K.M.

¹³ 39b K.M.

¹⁴ 43b K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Ağyârı var iken saña râm olmaz ol melek
Olmaz Kâbûlî nite ki şeytân aradadır

15¹⁵

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

1. 'Āşık ki âh u nâlesi süz u terânedür
Pulları dâğ u kolları çeng ü çeğânedür
Cism-i za'ife la'l-i lebûñ küt-ı rûhdur
Murğ-ı revâna hâl-i ruhuñ âb u dânedür
3. Dâr-ı cihânda kimse ile dirlik eylemez
Dünyâ ki bir 'acûze-i bed-zindegânedür
Abdâl-i pâk ider kişi[y]i ihtiyârsuz
Dergâh-ı 'aşka gel bir ulu âsitânedür
5. Dil-ber bahâne oldı cihân bilmege seni
'Aşkuñ Kâbûlî şimdi bahâ ne cihânadır

16¹⁶

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

1. Yoğdur günâh o gâmzesi hünide bendedür
Şâhum suç öldürende degüldür ölendedür
Serv-i çemende 'ar'ar-ı kaddüñ hırâmı yok
Var ise şive-i revişüñ nârvendedür
3. Feryâdı gülden eyleme iy 'andelîb-i zâr
Āzâr-ı zağm gülde degüldür dikendedür
Haṭṭı çemen 'izârı semen haddi yâsemen
Şaḥn-ı çemende kâmeti serv-i semendedür
5. Sensüz Kâbûlî mürde vü kalbi füsürdedür
'Aşkuñla zindedür nite kim cānı tendedür

¹⁵ 41a K.M.

¹⁶ 44b K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

17¹⁷*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. Çin-i zülfün kim 'arağ-pāşide gül-püşidedür
Sünbül-i pīçidedür kim şeb-nem ile çidedür
La'l-i nābuñ hāl-i miskīnün 'izār-ı nāzükün
Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-māyidedür
3. Fikr-i zülfünle dil-i dīvāne kūy-ı 'aşğda
Huftē-i cünbīde vü zencīr-i cünbānidedür
Leylī-i zülfün ğamıyla hātır-ı nā-şādumuz
Deşt-i ğam gerdīde Mecnūn-ı belā-verzidedür
5. İy Kabūlī dürr-i la'l-i yāri sükkerdür dimek
Güfte-i nā-süfde ammā ma'nī-i hāyidedür

18¹⁸*Mef'ülü Fā'ilātü Mef'ülü Fā'ilün*

1. Kaşduñ egerçi cān u dilün birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür
Senden bir iki maḡlabumuz var iki gözüm
Būs-ı lebün durur birisi biri sīnedür
3. Hecr ü vişāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini ya birisi nedür
Ol görinenler iy perī dendān u leb degül
Biri anuñ 'aķıķ-i Yemen birisi ne dūr
5. Kaşdı Kabūlī ol kaya baķışlı dil-berün
Cān ile dilden ikisinün birisinedür

¹⁷ 39a: 96a İ.Ü.M.

İ.Ü.M. 17/1a 'arağ: siyeh İ.Ü.M./ pāşide gül püşidedür: püşide dūrde pāşidedür

2a miskīnün: müşgīnün İ.Ü.M.

3a kūy-ı: künc- İ.Ü.M.

3b Pend-i zencīr-i belādur pend-i ğam ger dīdedür İ.Ü.M.

5. İy Kabūlī 'arz-ı hāl-i bülbülü i'lām için

Ġonçe-i negşūde gül nāme-i pīçidedür İ.Ü.M.

¹⁸ 45a: 98a İ.Ü.M.

18/5a dil-berün: āfetün İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

19¹⁹*Fâi'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün*

1. Sünbülün gül-bü vü gül-püş u gül-âb âlûdedür
Verd-i ruhsârûn gül-i sırâb-i sünbül-südedür
Merd-i bî-mihr ü maḥabbet merdüm-i bî-süzdur
Ḳalb-i bî-süz u ḥarâret ḳaleb-i fersüdedür
3. Âferîn ol 'âşîḳ-ı Mecnûn maḥabbet-zâde kim
Ğuşşadan âzâdedür âlâmdan âsüdedür
Şafḥa-i saḳf-ı sipihre âḥ şâhum yazmaĝa
Tîr-i âhum ḥâmedür derd-i derûnum düdedür
5. Bülbül-i zâra Ḳabûlî cânib-i gülden gelür
Ğonce-i pîçide-i gül nâme-i negşüdedür

20²⁰*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Ol ebrûlar berât-ı ḥüsnüñe tuĝra-keşânıdur
Bir 'unvân ile añılmaḳ begüm devlet nişânıdur
Tebessüm ḳıl didükçe gülmenün de vaḳti var dirdün
Bahâr irdi gülistân oldu 'âlem gül zamânıdur
3. Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vâdî-i 'aşḳa
N'ola dirlerse 'âlemde baña Mecnûn-ı şânîdür
Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ḫakası ḳaşum
Beden ḳaşr-ı belâdur üstüḫ'ânlar nerdübânıdur
5. Cehennemdür 'adûnuñ şoḫbeti zîrâ dili ḫuramaz
Maḥabbet ehline zîrâ 'azâb iden zebânîdür
Ḳabûlî bülbüldür gülşen-i nazmuñ o gülzârûn
Güli ruhsâr-ı dil-berdür 'izârı erguvânıdur

¹⁹ 97b İ.Ü..M.²⁰ 94a İ.Ü..M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

21²¹*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. Cāhilūñ ħar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faħr idinüp ġirra olan ħardur ħar
Zāl-i dünyāya göñül bağlamadı üştür-i dil
Māyil-i māye degüldür püserüñ nerdür ner
3. Nev-‘arūs-ı felegüñ ‘işvesine aldanma
Bağmaz ārāyış-i dünyāya göñül erdür er
Sürme-i ħāk-i derüñ kuħl-i başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter
5. Güşe-i meygedesin ħoma Ķabülī elden
Ķoyacağ güşe degül zevğ idecek yerdür yer

22²²*Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün*

1. Bādī nazarda bāde āb-ı ħayāta beñzer
Lezzetde her ħabābı ħabb-ı nebāta beñzer
Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ħātır
Cām ise bir bağmada bir hoşça zāta beñzer
3. Fikr-i ħam-ı mağabbet öldürdi ehl-i ‘aşğı
Ben bildüğüm efendi ħam mühlikāta beñzer
‘Uşşāğı göz ucıyla eyler nigāh gāhī
İgmāz-ı ‘aynı yārūñ pek iltifāta beñzer
5. Dil ħānesin Ķabülī yıkdı ħarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cüy-ı Furāta beñzer

²¹ 42a: 97a İ.Ü.M.

21/3a ‘işvesine: ħīlesine K.M.

3b dünyāya: nisvāna İ.Ü.M.

5a gedestin: gedeyi İ.Ü.M.

²² 46a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

23²³*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. Görmese ‘âşık olan dil-berini cânı çıkar
Derd ile ağlamadan dīde-i giryānı çıkar
Çorqaram kimseye medh eylemege dil-berümi
Her kime añsam eger ‘âşık-ı nālānı çıkar
3. Bize gerçekden inandurdu bu gün a‘mālin
Zāhidūñ yarın umarın niçe yalanı çıkar
Āsitānuñda koma düşmen-i nā-dānı şehā
Durmasun cennet-i kūyuñdan o şeytānı çıkar
5. Elin al baħr-i firākuñda Qabûlî[y]i koma
Yetiş iy Hızr-dem ol ġarqa-ı ‘ummānı çıkar

24²⁴*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. Beni gördükçe müjeñ iy kaşı ya tır çeker
Hıřm idüp ġamzelerūñ katlüme řemřir çeker
Hāřiye yazdı haıuñ metn-i kitāb-ı hūsne
Qıl kalemle řaıuñ eırafına taħrır çeker
3. Dil-i dīvāne esirūñdür esirge řāhum
Niçe yıldur ġam-ı ġisūñ ile zencir çeker
Cāy-ġir olmasa dilde n’ola ġarf-i tedbir
Dest-i taıdır aña hāme-i taġyir çeker
5. Dīde aġardı bükāyile Qabûlī dil-řād
Zevki dervīř ider ammā elemin pır çeker

²³ 46a K.M.²⁴ 48b: 98a İ.Ü.M.

24/1a beni: bizi İ.Ü.M.

1b katlüme: üstüme İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

25²⁵*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

1. add-i dil-ber zülf-i ‘anber-sārınuñ bağın çeker
Milk-i ‘aşkuñ bir dilāverdür ki sancağın çeker
Luft ile yāķüt-ı nābuñ görmek olur bādenüñ
Rind olan zevķ ile cāmuñ gözinin yağın çeker
3. Ol raķīb-i zāga nāzırdur mukahħhal gözlerüñ
Var ise meşşāta anuñ kuħl-i *māzāğın* çeker
Rāyet-i sebz ile ezhār içre server oldı serv
Lāle ‘asker cem‘ idüp ardınca bayrağın çeker
5. İşitür ser-mest olan çekmez abülī çekdüğün
Zerredür miķdārda ammā ki ğam dağın çeker

26²⁶*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Ğubār-ı haţţ-ı la‘lün ğāyet ile ħurde yazmışlar
şanasın Süre-i Kevşer durur bir dürde yazmışlar
Ölümlüdür diyü efvāh-ı ‘ālemden işitmişler
Güzeller defter-i ‘uşşāķa bizi mürde yazmışlar
3. Yatan berf añlamañ gülzārda şeyħ-i řitā gelmiş
Ħarīm-i bāğa anı da‘vete bir bürde yazmışlar
Ne deñlü telħ ise erbāb-ı ‘aşķa şabr nāfi‘dür
Yazanlar ħikmeti ekşer devāyı mürde yazmışlar
5. Senüñ yoluñda ölmekden kaçır diyü münāfiķlar
abülī ol şeh-i ħüsne bizi öldürde yazmıřlar

²⁵ 38a K.M.²⁶ 38b: 98a İ.Ü.M.

26/2a efvāh-ı: iħvān-ı İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

27²⁷*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Şâki-i bezm [ü] şafâ 'aşk ehline sâgar şunar
Pâyumuz virmez bize gelse kadeh ayak tolar
Şûfi peymân eylemiş peymâne döndürmem diyü
Çorçum oldur 'ahdine turmaz yine bir gün döner
3. İntizâm-ı 'ıkd-i dendân-ı dürer yârüñ görüp
Defter-i luğf u şafâyı lü'lü'-i lâlâ derer
Bitmedi kaldı egerçi zahm-ı tîguñ sîned
Sen hemân iy meh beni şulh idegör üftâde-der
5. İy Kabûlî leşker-i gamla çakışmak sehl idi
Çıksalar anlar da meydâna benüm gibi bir er

28²⁸*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Ka'be-i küy-ı nigâra sa'y it iy dil varıgör
Nür görmek ister iseñ gül-'izâr-ı yâri gör
Devlet-i dîdâra vâşıl olmağ isterseñ eger
Çeşm-i bahtuñ h'âb-ı gâfletden dilâ uyarıgör
3. Rüy-ı dil-ber vâ'izâ ser-çeşme-i hürşiddür
Bunu 'ayniyle yazar var ma'tla'u'l-envârı gör
Fâyide itmez kişiye soñra inkâr eylemek
Zâhid[â] kâlü belâda itdügüñ ikrârı gör
5. Pâdişâhum diñle aḥvâli Kabûlîden nedür
Ḥâk-i pâye yüz süren eş'âr-ı pür-iş'ârı gör

²⁷ 40b K.M.²⁸ 45b: 94b İ.Ü.M.

28/2a dîdâra: dünyâya İ.Ü.M.

4a inkâr: ikrâr K.M.

4b ikrârı: inkârı K.M.

5b iş'ârı: âşârı İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

29²⁹*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. Dem olur ādeme an aqladur iy dil am olur
am nedür ‘aynına gelmez dem olur ādem olur
usrev-i ‘ālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Nū kim eyler ise cur‘a-ı cāmın Cem olur
3. Devlete vāıl olur vulat-ı dil-dāre iren
Yār ile ‘ālem iden pādīeh-i ‘ālem olur
erbet-i la‘lū eger yitmez ise aste-dile
y abīb-i dil ü cān la‘l-i lebū emsem olur
5. Gōriek ‘āıı dīvāne ider insānı
Ol perī-ihre abūlī ne gūzel ādem olur

30³⁰*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

1. Geri kim kāāneye o kāmety bālā gelür
Ol adi bālā baa ammā atı a‘lā gelür
Zerrece mihr ü vefā gelmez gūzellerden gōrū
Giderek ‘uāa da dil-berden istinā [gelür]
3. Kākūl-i yāre dolama iy dil-i sevdā-zede
o perīānlı ekersin baua avā gelür
La‘l-i cān-baudur iyā eyleyen dil mürdesin
Ol baa rū-ı mūcerred mu‘ciz-i ‘sā gelür
- 5.y abūlī gūn gibi hercāyīdür geri o meh
Her zamān am-āneme gelse hele tenhā gelür

²⁹ 41b K.M.³⁰ 41a: 96b İ.Ü.M.

30/1a kāāneye: kāāneme İ.Ü.M./ kāmety bālā: dilber-i ra‘nā İ.Ü.M.

2a gōrū: gōrür K.M.

2b ‘uāa da: ‘uādan İ.Ü.M.

3a dolama: dolasa İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

31³¹*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. Dâne dâne dür-i eşküm dökilüp kana döner
Halka-i rişte-i ten sübha-i mercâna döner
Gel bu şeb [meclise] ‘ahd eyledüğüñ döndürme
O dağı dün gice meclisdeki peymâna döner
3. Nâz ile gelse sürüd eylese bülbül gibi yâr
Şevkden meclisümüz halka-i rindâna [döner]
Nâr-ı hasretle küle döndi ten-i pür-süzum
Yana yana dil-i şad-pâresi büryâna [döner]
5. İy Kabûlî kadeh-i bâde niçün devr itmez
Kâse-i çarh-ı felek üstümüze yana döner

32³²*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün*

1. Yatur pîr-i muğân evgâr olup desti kabağ tutmaz
Şu deñlü bâde-nüş olmuş ki el ditrer ayak tutmaz
‘Aşâyile içerde dime şüfi pîr-i mey-hâne
Elüñde ihtiyârüñ başına kimse çomağ tutmaz
3. Zeri bir sîm-ten maḥbûba şarf it yoḥsa iy ‘âşık
Seni ol rüz u şeb koynuñda yatsa ısıcağ tutmaz
Semend-i ḥâtırüm ‘aşka tutıldı dime iy zâhid
Har-ı nâ-pâyidâr u nâ-pesendi ḥod ulağ tutmaz
5. Kabûlî gevher-i kân-ı ma‘ârif bî-revâc ancak
Dür-i nazm-ı kelâm-ı pâküñe kimse kulağ tutmaz

³¹ 91a: İ.Ü.M.

31/3a sürüd: sürür

³² 43b :95b İ.Ü.M.

32/2b başına:başıña İ.Ü.M.

3a ‘âşık: ḥ‘âce İ.Ü.M.

3b seni ol: anı sen K.M./ yatsa: - K.M.

4a zâhid: şüfi İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

33³³*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Göñül bir gayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefâ itmez
Perî-rûlar saña bir kaç gerek biri vefâ itmez
Ġam-ı sevdâyile 'aqlı perîşân olmayan kimse
Hevâ-yı kâkül-i dil-dârı başına belâ itmez
3. Ġadeng-endâz-ı ġamzeñ iy kemân-ebür dil-i zâra
Atar fîr-i cefâyı biñde birisi ġatâ itmez
Metâ'-ı ġüsnüñüñ şimdi revâcı var iken durma
Şaġın iy ġ'âce-i Mısr-ı bahâ ġüsnüñ bahâ itmez
5. Ķabûlî bunda bir merd-i ġarîb ü lâubâlîdür
Vefâ ummaz o senden kimseden nesne ricâ itmez

34³⁴*Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün*

1. Ķalb-i kâmilde meyl-i mâl olmaz
Mâyil-i mâlda kemâl olmaz
Lâm-ı zülfüñ ġamuñla iy meh-rû
Bir elif ġad mi var ki dâl olmaz
3. Beni öldürse yâr nesne dimeñ
Ķâtil-i 'âşıkâ su'âl olmaz
Al olan gözi yaşıdur ancaġ
Şüfiyâ ehl-i dilde âl olmaz
5. Şorma ġâlin Ķabûlî zühhâduñ
Bî-riyâ olmayanda ġâl olmaz

35³⁵*Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün*

1. Nîk-nâm olsa cihânda kişi bed-nâm olmaz
Ezelî baġte olanda ġama'-ı ġâm olmaz

³³ 46b K.M.³⁴ 41a K.M.³⁵ 43a: 94a İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Kârı pür-ḥikmet olur ‘âkıbet-endîş olanuñ
Merd-i bî-fikret olanda ğam-ı eyyâm olmaz
3. Degme kes dâniş-i ‘irfânı şikâr eyleyemez
Murğ-ı vaḥşî durur ol her kişiye râm olmaz
Dil-i dânâda muḳarrer ki velâyet vardur
Yoḥsa âyât-ı vefâ herkese ilhâm olmaz
5. İy Kabûlî ezeli toĝrı olan egrilmez
Râstî şafḥa-i ‘âlemde elif lâm olmaz

36³⁶*Fe ‘ilâtün Mefâ ‘ilün Fe ‘ilün*

1. Çeşm-i âhû-nigârı kim sevmez
Şayda ḳâbil şikârı kim sevmez
Büse-i la‘l-i yâre cân virürüz
Mîve-i âb-dârı kim sevmez
3. Dilde yaḳdum maḥabbet-i yâri
Böyle nârîn nigârı kim sevmez
Mâyilüz zülfi bâĝını seyre
Seyr-i bâĝ u bahârı kim sevmez
5. Sevse dil-ber Ḳabûlî ḥazz eyler
‘İzzet ü i‘tibârı kim sevmez

37³⁷*Fe ‘ilâtün Mefâ ‘ilün Fe ‘ilün*

1. Dil-ber-i şîve-kârı kim sevmez
Naḥl-i pür-berg [ü] bârı kim sevmez
Rüy-ı zîbâ-yı yâre kim baḳmaz
Seyr-i bâĝ u bahârı kim sevmez

35/2b ğam-ı eyyâm: ğam u encâm İ.Ü.M.

4a velâyet: ḥâlet İ.Ü.M.

³⁶ 47a: 89b İ.Ü.M.

36/3a yâri: nârîn İ.Ü.M.

4a mâylüz: mâ’ilem

³⁷ 47a K.M.**Turkish Studies**

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

3. Nār-ı ‘aşk-ı nigāra kim düşmez
Böyle nārīn nigārı kim sevmez
Seyr-i seyl-i şirişke kim gelmez
Taraf-ı cūy-bārı kim sevmez
5. Māyilüz iy Qabūlī Rūm iline
Dil-beri çok diyārı kim sevmez

38³⁸*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyiçek anı dil ārām idemez
Utanur ağlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥbūbı görüñ ḥālını i‘lām idemez
3. ‘Aşka gel uyma hevādur dise zāhid idemem
‘Āqıl olan belī dīvāneyi ilzām idemez
Şimdi dil vir dir idüm ḥālūmi görse bārı
Görse de söylemege korqar ol ibrām idemez
5. Durmayup vaşf ider ol gönçe Qabūlī zūlfūñ
Niçe demdür çalışur ol daḥı itmām idemez

39³⁹*Meḥ‘ülü Fā‘ilātün Meḥ‘ülü Fā‘ilātün*

1. Öldür diyü o şāha kıлмақ neden sipāriş
Ol devlete irince iy dil hezār fāriş
Küsdükçe dil-berā sen efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsmege ayru barış
3. Ka‘be añılsa ‘aşık kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ‘ālemde ḥacca varış
İy dil kelāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yelüp yopurma yārān içine qarış

³⁸ 45b K.M.³⁹ 46b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Tebretdüñ esb-i nâzı ƣopdı bu dil yirinden
İy şeh-süvârum olmaz bundan eyü ƣoparış
Yügrüklük ile aldı meydâni esb-i ƣab‘uñ
Şimdengirü Ƙabûlî nazm ehli ile yarış

40⁴⁰*Meñā‘ilün Meñā‘ilün Meñā‘ilün Meñā‘ilün*

1. Gönül âdâb-ı bezm-i ‘işreti fağfurdan görmiş
Mey-i nâbuñ şafâsı kâse-i billürdan görmiş
Te‘emmül ƣarzın erbâb-ı suhan ebkemden öğrenmiş
Te‘ennî yolın erbâb-ı başîret kûrdan görmiş
3. Ƙanâ‘at bâbını her şağşa açmaz merdüm-i dâñâ
Havâşş-ı âteş-i Sînâyı Mûsâ Tûrdan görmiş
Ƙızarmış gül gül olmuş ruğları gül gibi açılmış
Meger bir pâre âfet bâde[y]i engûrdan görmiş
5. Ƙabûlî bir hişârî yâr için ƣop eylemiş başın
Meger mâh cemâlin mâverâyı mûrdan görmiş

41⁴¹*Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün*

- 1 Bir göz mi var Ya‘ğûb-veş hüzn ile giryân olmamış
Bir dil mi var Yûsuf gibi mağbûs-ı zindân olmamış
Kim ƣaldı mânend-i Halîl nâr-ı ğama atılmamış
Kimdür ki ‘İsmâ‘îl-veş yoluñda ƣurbân olmamış
3. Şâh-ı cihân oldum diyen yok yire ƣılmasun cedel
Almış cihân ğavğâların başına sulţân olmamış
Kimdür güzellerde ‘aceb ‘uşşâğına cevri eyleyüp
İtdükleri işe dönüp soñra peşimân olmamış
5. ‘Aşşuñla kimdür ‘ağlını cem‘ eyleyüp ya başına
Zülfüñ hevâsına düşüp hâtır-perişân olmamış

⁴⁰ 45a K.M.⁴¹ 47b: 97b İ.Ü.M.

41/5a ya başına: başına ben İ.Ü.M.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

Bir dil mi aldı iy perī pervāne-veş bāl u peri
 řem‘-i cemālūñ řevına ‘ařkuñla sūzān olmamıř

7. Grmiř abūlī ol mehi hāke yaturmıř kendūyi
 Avālını ‘arż itmege bī-āre imkān olmamıř
 42⁴²

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

1. Āh alursun gūzelūm ‘ařıa cevri eyleme o
 Girū dnmez řaın iy ařı kemān atılan o
 Var iken sūrme-i hāk-i reh-i yār iy kaāl
 Nidelūm kul-ı řıfāhānı var al gzūñe řo
 3. Nāzı o cevri atı az gerek hūblaruñ
 Biz de cānā bilūrūz lāzım olanı az u o
 Deheni teng-i dil-āvīzūñe hi ykinemi
 Gne-i gūlřen ise bir deheni var dili yo
 5. Sylenūr geldi diyū nāfe-i hāı yārūñ
 İy abūlī o mehe biz anı odan oıdu
 43⁴³

Mefā‘ilūn Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

1. Būlend-ad bize řūh-ı řeh-i levend gerek
 Be himmeti kiřinūñ kendūye būlend gerek
 Girān [u] tūnd gerekmez nigār-ı nāzūk olan
 Gūřāde řab‘ [u] sebūk-rūh [u] dil-pesend gerek
 3. Kemende ek dili pend ū nařhate ekme
 Efendi pend gerekmez delūye bend gerek

7a kendūyi: kendūñi İ.Ü.M.

⁴² 44a: 94a İ.Ü.M.

42/1a alursun: olur sen K.M.

1b kemān: kemānum İ.Ü.M.

3b olanı: olan İ.Ü.M.

4a hi ykinemi: beñzeye mi hi K.M.

5a sylenūr: syinūr İ.Ü.M. nāfe-i hāı: hāı-ı ‘izārı İ.Ü.M.

⁴³ 42a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

Güzelde nâz u nezâket gerek velî ‘âşık
Ġarîb ü ğam-zede vü zâr-ı müstemend gerek

5. Kabûlî t̄alib-i vaşl-ı civân olan ‘âşık
Niyâzmend gerekdür niyâzmend gerek

44⁴⁴

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

1. İy tıfl-ı sirişküm çatı kalğarduñ a diñdiñ
Ġelvâ-yı leb-i dil-beri gördüñ niye diñdiñ
Uydurmuş uşûle sözini sille-i üstâd
Añduqça defûñ dağı öter kulağı çin çin
3. Beñzer geçinürken haţ-ı yâre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ
Siñ siñ siñilet seg gibi ağıyarı kapuñdan
Fiñ fiñ ulusun ol köpege at taşu fiñ fiñ
5. Yaşumuza raħm eyler idi yâr Kabûlî
Ağıyar geçüp qarşumuza gülmese giñ giñ

45⁴⁵

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1. Doğınmağ kaşdın itse zevk iderdüm tîr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ
Benüm efkâr-ı zülfünde murādum kesb-i cem‘iyyet
Senüñ hâţır-nişānuñ eylemekdür iy perî şānuñ
3. Yine bir âsitāne intisāb itdüm ki mihr-āsā
Kemend atup irişmez tākına eyvān-ı Keyvānuñ
Yine bir bî-bedel cānāna virdüm naqd-i cānı kim
Metâ‘-ı hüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ
5. Qomaduñ hayliden başuñ işigi taşına yārüñ
Kabûlî başuña aşlā doğınmaz oldu dermānuñ

43/5b gerekdür: gerek dir K.M.

⁴⁴ 42b K.M.

⁴⁵ 40b K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

46⁴⁶*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün*

1. Nā-kāmilüni bir göre mi kām ile kāmīl
Başladı gurūr eylemege cāh ile cāhil
Medḥ ile müsāvī ola mı hīç mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm 'āq ile 'āqīl
3. Bir ḥüb kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum
'Ālim olan olmaz suḥan-ı 'ām ile 'āmīl
Ger sāye şala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḥı olur başumuza nāz ile nāzil
5. Yok zād-ı reh-i guşşa vü ğam yoḥsa Ḳabūlī
'Azm itmek olurdu elem-i rāḥ ile rāḥīl

47⁴⁷*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün*

- 1 Eyleyüp dil murğına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḥāliyle virdi virmeyüp ārām rām
İtmedi bir dem beni ol kāmēt-i şimşād şād
Ḳaddümi anuñçün itdi miḥnet [ü] ālām lām
3. İtlerinden 'add iderse ol gözi 'ayyār yār
İşiginden bulur[am] ben 'āşık-ı bed-nām nām
Āh elinden dād senden iy şeh-i bī-dād dād
Ġam yiyem ben muttaşıl sen idesin in'ām 'ām
5. İy Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı al al
Bezm-i fāñide çekersin āḥir-i encām cām

⁴⁶ 42b: 98a İ.Ü.M.

46/3a Seyr eyle dilā resmini eşkāl-i cihānuñ İ.Ü.M.

5a guşşa vü: vādī-i İ.Ü.M.

⁴⁷ 39a: 98b İ.Ü.M.

47/3b işiginden: işiginde İ.Ü.M

4. Ölmiş iken buluram ben 'āşık-ı bī-cān cān

..... la'lüñ 'aṭā itse n'ola in'ām 'ām

Bu beyit Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 3005 numaralı mecmuada bulunmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

48⁴⁸*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün*

1. Nażar kıldum vücūdumda ğamuñdan bir eşer buldum
Nice şād olmayam kim hāk içinde bir güher buldum
Gözün ırmaz kevākib āsumān-ı āsitānuñdan
Bi-ħamdi’llāh felekde ben de bir şāhib-nażar buldum
3. ‘Arağla bāde[y]i dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ dağı beter buldum
Ayağ altı degül mey-ħāne gibi uğramaz kimse
Ķanā‘at gūşesidür nāmı bir ħālīce yer buldum
5. Zen-i dünyā Ķabûlī gördüğüm semt ile kullandım
Didi dünyā sarāyında dağı ben şimdi er buldum

49⁴⁹*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. Hele ben la‘l[i] leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ķacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem
Güli ruhsāruña teşbīh idemem iy ğonçe
Bir iki berg-i güli aħmere beñzer diyemem
3. ‘Ārız-ı yāre muķābil tutamam mir’atı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem
Mümdur ħātır-ı yāre göre seng-i ħāre
Dil-i bī-merħametın mermere beñzer diyemem
5. Şararup zer gibi zerd oldı Ķabûlī ammā
Dağı ben çihre-i zerdüm zere beñzer diyemem

⁴⁸ 43a: 92a İ.Ü.M.

48/4a gibi: key hīç K.M.

4b nāmı: anı K.M.

⁴⁹ 43b: 95b İ.Ü.M.

49/1a dil-bere: dil-beri K.M.

3a tutamam: tütalum K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

50⁵⁰*Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

1. Țurđı ƙaddüñ ƙıyāma sulṭānum
Biz de uyduƙ imāma sulṭānum
Ƙılmaduñ iki cānibe nazarı
Degmedük bir selāma sulṭānum
3. Nāme göndermedüñ yazup ƙuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum
Luṭf idüp ƙılmaduñ havāşa nazār
İltifātuñ ‘avāma sulṭānum
5. Gerçi eksüklidür Țabülī ƙuluñ
Eksügin Țut tamāma sulṭānum

51⁵¹*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Gedā-yı dergehüñ olan muƙīme ƙıyima sulṭānum
Saƙīme ile cevri müstaƙīme ƙıyima sulṭānum
‘Adū-yı köfte-hōrı şerħa şerħa eylesün tıĝuñ
Vücüdın eyle şemşirüñle ƙıyima ƙıyima sulṭānum
3. Mürüvvet dād-ı Haƙdur herkes andan müstefid olmaz
Kerem gelmez keremsizden ‘aƙīme ƙıyima sulṭānum
Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ƙılma
‘İnāyet eyle luṭfuñla ƙaƙıma ƙıyima sulṭānum
5. Țabülī ƙapuña ‘arz-ı ‘ubüdiyyet ider dāyim
Nazār ƙıl rāfi‘-i ruƙ‘a raƙīme ƙıyima sulṭānum

⁵⁰ 43b: 98b İ.Ü.M.

50/2b degmedük: deymedük İ.Ü.M.

4a luṭf idüp ƙılmaduñ: bir kezın itmediñ İ.Ü.M.

⁵¹ 47a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

52⁵²*Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

- 1 Mâh-ı münîre gice üşüp 'asker-i nücüm
Öykünme rüy-ı yâre diyü itdiler hücüm
Keşf-i rümûz-ı 'aşka dehânuñ durur sebeb
Bir noqtadur efendi belî mebbe-i 'ulüm
3. Meyl eyleme nişîmen-i dünyâya iy gönül
Olmaz qarârgâh-ı hümâ âşiyân-ı büm
Olsun naķâre-veş reh-i 'aşkuñda iki şaķ
Şemsîr-i ğamla çal serümi yoluña ķodum
5. Luţf u kerem ķapusu ķapandı Ķabûliyâ
Şimdengirü mürüvveti ğayrı ķapudan um

53⁵³*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

1. Ğarîķ-i 'aşķdur emvâc-ı yem zerrât-ı 'âlem hem
Degül zerrât-ı 'âlem belki zürriyyât-ı âdem hem
Yine feryâd ider ğuş eyledüñ mi nâle-i nâyı
Kimüñ destinde inler diñlediñ mi zil ile bem hem
3. Cihânuñ zehr-i ķahrın nüş idüpdür sâğar-ı şaķbâ
Felekde kâse-i ke'si yudupdur câm ile Cem hem
Maķabbet 'âşıkı bir 'âleme işâl ider k'anda
Ferah bir laķza ârâm idecek yir bulımaz ğam hem
5. Devâ-yı derd-mendân-ı maķabbet özge dârüdur
Ķabûlî anlara te'sîr itmez diñleme em hem

⁵² 39b K.M.⁵³ 39a K.M.

53/5b Vezin gereĝi "sem" kelimesi çıkarılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

54⁵⁴*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

1. La'lün katında oldı 'aķık-i Yemen Yemān
 addün yanında oldı mı serv-i emen emān
 Müjgān-ı tīg-ı tīziyle ādemler öldürür
 Virmez esir-i 'aşka o şah-ı zemīn zamān
3. Bir dil olunca la'l-i lebi biñ füsün ider
 Biñde birine vāķıf anuñ bir hemīn hemān
 Dirler nişār ider ayaguñ tozına gözüm
 Geldükçe sen ter olsa n'ola encümen hemān
5. Naķd-i revānı cennet-i dīdāra şatacaķ
 Olur abülī meblağ-ı dürr-i şemen şemān

55⁵⁵*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

1. Bire āfet bire fettān-ı cihān
 Bire zālim bire āşüb-ı zamān
 Bire fettān bire şüh-ı 'ālem
 Bire ātil bire bī-emn ü emān
3. Bire gül-rū bire eşmi nergis
 Bire misk ü bire şacı reyħān
 Bire 'aķl alıcı yüze gülüci
 Bire gönüller idici tālān
5. Bire bu ĥaste abülīye řabīb
 Bire her derde 'ilāc u dermān

⁵⁴ 39a K.M.⁵⁵ 41a K.M.

55/4b tālān: nālān K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

56⁵⁶*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Herkese mihr ü vefâ 'uşşâka nâz itmek neden
Ğayra ihsân ehl-i dilden ihtirâz itmek neden
Raħm idüp nâ-dâna luţfuñ nâ-maħalle bezl idüp
Nâz u istiğnâ maħallinde niyâz itmek neden
3. Düşmene taħşîş idüp mihr ü vefâyı 'aşıka
Cevr ü nâz itmek neden anı da az itmek neden
Fâş idersin sırrı ilden şaqlamazsın gonçe-veş
Açılup her ħâra iy gül keşf-i râz itmek neden
5. Yâd-ı zülf-i yâr ile her şeb Kâbulî bilmezem
Böyle bir endîşe-i dūr u dırâz itmek neden

57⁵⁷*Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün**Müstef'ilâtün*

1. [Kâ]seyle zehri nüş itmek iy dil [câ]na şafâdur cânân
elinden
[Mi]nnetle içmem dil-teşne olsam âb-ı ħayâtı nâ-dân
elinden
Men' itse vâ'iz ħam yer mi 'arîf ümm-i şarâbı sâķî
elinden
[D]âr-ı beķâda gül gibi ħâzır [kev]ser şarâbı ħılmân
elinden
3. Çeşm-i nizârı kûyuñ kilâbı şad pâre kılsa dil nâle
ķılma
Şâħib-sa'âdet erbâb-ı ħâcet ķılmaz şikâyet derbân
elinden

⁵⁶ 40b: 93a İ.Ü.M.

56/3b nâz: cefâ K.M.

4a sırrı ilden: sırruñ andan K.M.

4b ħâra: ħâle İ.Ü.M.

5bdür: tul İ.Ü.M.

⁵⁷ 44b K.M. Derkenar olarak yazılmış.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Evvel metâ'-ı 'aşk alınurdu cân şatılırdı bir şehri idi dil
Şimdi harāba yüz tutdı āhir bir zulme māyil sulṭān
elinden
5. 'Aşkıyla ḥālūñ nic'oldı āhir diyü Qabūlī yüz kez
şorarlār
elinden
Derd-i derūnuñ taqrīr iderseñ 'āciz qalursın yārān

58⁵⁸*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün*

1. Ne kadar cevri ü cefā itse o yāri severin
İhtiyārī degül ol lāle-'izārī severin
Bī-ḳarār eyleyeli ḳara saḳuñ sevdāsı
Bir ḳarāra ṭuramam geşt [ü] gūzārı severin
3. Māyilüz ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoğrusı buña ben ol ḳaddi ḳenārı severin
Zene meyl eylemezin ḥāşılı Mecnūn degülin
Ben ne nāmūs-ı vaḳārı ne ḳarı severin
5. Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
İy Qabūlī seherī def'-i ḥumārı severin

59⁵⁹*Me'ülü Me'ülü Me'ülü Fe'ülün*

1. Gel naṭ'-ı maḥabbetde şehā bir ben [ü] bir sen
Şaṭranc oyunun oynayalum māt ola düşmen
Ferzīn gibi kec-revlük iden şāha muḳārın
Ṭoğrı yürüyen ruḥ gibi ol baḳar ırāḳdan
3. Üt esb-i murādın ruḥ-ı cānāneye ḳarşu
'Ālemde piyāde yürime merd iseñ atlan

⁵⁸ 47b K.M.⁵⁹ 48b: 96a İ.Ü.M.

59/2a -: olma K.M.

3a murādın: murāduñ İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Bir lu‘b ile rûhın alup açmaz kodı ol şâh
Dağı ne oyunlar geçer iy şeh saña katlan

5. Leclâc ise de lec iderüm na‘-ı cihânda
Nâ-dâna Qabûlî yeñilür şanma beni sen

60⁶⁰

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Merhametsiz habîbi n’eylersin
Menfa‘atsiz tabîbi n’eylersin
Murğ-ı dil turmasun figân itsün
Nâlesiz ‘andelîbi n’eylersin
3. Pâyüñe düşmiş iy gözi âhû
Uydurup seg rakîbi n’eylersin
Dâd-ı Hağdur kişiye behre-i ‘aşk
Zâhidüñ yok naşîbi n’eylersin
5. Yaşına bak Qabûlîye rahm it
Ağladup ben garîbi n’eylersin

61⁶¹

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. İy gönül âvâresin pür yâresin şad pâresin
Derdi çok dil-hastesin dermânı yok bî-çâresin
Zevk odur yârüñ senüñle geh küse geh barışa
Nâz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın
3. Açma sen ol gönçeye râzuñ saña ol açılır
Sen nihân itseñ eger ol gül bilür âvâresin
Reng-i rû yokdur gül-i gülşende ruhsârüñ gibi
Var mıdur varsun şabâ evrâk arasın arasın

4b şeh: dil İ.Ü.M.

5a iderüm: idemez İ.Ü.M.

⁶⁰ 44b K.M.

⁶¹ 40a: 94a İ.Ü.M.

61/3b eger ol gül: o gül-i ra‘nâ K.M.

4a reng-i rû: renklü rû İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Müttehemdür kākül-i dil-ber gönül almağıla
Söyle dil-dāra Qabūlī anı yusun ʔarasın

62⁶²

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Āşıkam öpsem baña lāyık durur cānān elin
Bende kim zū'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin
Destine ḥınnā urılmış şanmañuz ol nāzenīn
'Āşıkın ḳatlı eylemekden eylemişdür ḳan elin
3. Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin
Ḥüsñ ile mümtāz-ı 'ālemsin sen iy Yūsuf-cemāl
Kimse mişlüñ göremez geşt eylese cānān elin
5. Bir ayak şundı Qabūlī baña sākī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yeter devrān elin

63⁶³

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḥoş olsun
Ḥum-ı mey-ḥāne bu günden girü hep boş olsun
Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze çıḳsun yir yir
İy gönül yir yüzünüñ cūları pür-cüş olsun
3. Hażm ider 'ārif olan içse idi deryāyı
Cur'a-i cām-ı şafā hażm idene nüş olsun
Ḥasta-dil şerbet-i la'lüñle ḥoş olsun mı didüm
Dimedüñ bir kez oña iki gözüm ḥoş olsun
5. Murğ-ı dil başladı feryāda Qabūlī şeb u rüz
Gülşenüñ bülbüli şimdengirü ḥāmüş olsun

4b Var mıdur görsün şabā gülzārı varsun arasın İ.Ü.M.

⁶² 45a K.M.

⁶³ 45a: 90b İ.Ü.M.

63/2a çıḳsun: gelsün İ.Ü.M.

2b pür cüş: ḥāmüş İ.Ü.M.

4a la'lüñle: vaşluñla K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

64⁶⁴*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. ‘Ömerüñ gözine vü қаşına қurbān olayın
‘Ömerüñ cānına vü başına қurbān olayın
Gözi öldürdi қаşı naқşı helāk itdi beni
Naқşına қаşına naққāşına қurbān olayın
3. Çün bu şehir içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına қurbān olayın
Şehrinüñ evlerinüñ yolına cānlar vireyin
Küyünüñ toprağına taşına қurbān olayın
5. Hūblar başı imiş çün ki Қabūlī ol şāh
Ben dağı hūblaruñ başına қurbān olayın

65⁶⁵*Mef‘ülü Fā‘ilâtün Mef‘ülü Fā‘ilâtün*

1. İtmez ümīd-i şihhat cān-ı hāzīn-i hasta
Ten pāyimāl-i miḥnet dil hasta ser şikeste
Dil münkesirdür itmeñ oña ‘ilāc [u] dermān
Olmaz budur çü ‘ādet cām-ı şikeste beste
3. Kesb-i ‘alāқа itse haққıyla n’ola ervāḥ
Hürşīd-i evc-i rif‘at nāzır degül mi beste
Bīmār-ı haste-ḥāle sen gūşe-i ferāğat
Şadr-ı şafā vü ‘işret rindān-ı mey-pereste
5. Üftādedür Қabūlī düşdükçe dest-gīr ol
İy kevkeb-i sa‘ādet iy tālī‘-i ḥuceste

66⁶⁶*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Temāşā eyledüm ṭūfān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yidi deryā қalur berde

⁶⁴ 46b: 95a İ.Ü.M.⁶⁵ 40a K.M.⁶⁶ 95b İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Niķāb-ı ebr-i zülfün māni' olmaz se[y]r-i dīdāra
 Şu'ā'-ı mihr-i 'ālem-tāba mā'il olımaş perde
3. Çıkar tācı şeref isterseñ iy şūfī-i efsürde
 Şeref ya erdedür ya serdedür 'izzet yok eferde
 Qazıtma defter-i hüsünüden iy meh hatt-ı ruhsāruñ
 Bilürseñ i'tibār olmaz eger haqq olsa defterde
5. Niyāzum Haqqdur müstagniyem efrād-ı insāndan
 Qabūlī ihtiyācum yok Hudādan ğayrı bir ferde

67⁶⁷*Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün*

1. Nā-dān olamaz meclis-i 'irfān arasında
 Har-mühre şığar mı dūr ü mercān arasında
 Mūlar ağarup göz kararup yaş ile tıldı
 Qaldum niçe dem berf ile bārān arasında
3. Cānāna didüm buse kenār ola mı qābil
 Didi ne tekellūf āna yārān arasında
 'Uşşāka cefā ğayra vefā eylemek āhir
 Bir qā'idedür qaldı civānān arasında
5. Eş'ār u ğazel söyle hemān turma Qabūlī
 Tek āndıragör nāmuñı yārān arasında

68⁶⁸*Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün*

1. Dilā şol sevdüğün dil-ber ne sinde
 Güzellik tazelik terlik nesinde
 Nażar kıllı semm-i sūzından cihāna
 Ne Hinde 'azm ü rezm eyle ne Sinde
3. Nesin sevdün be şūfī bu cihānuñ
 'Aceb bilsem senün gönlün ne sende

⁶⁷ 41b K.M.⁶⁸ 38b K.M.

68/1b güzellik: güzelün K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

- Ne diş kaldı aşınmadık ne tırnağ
 Ne bende kûta kuvvet var ne sende
5. Kabûlî fâriğ ol tûl-i emelden
 Saña ne bunda rāhat var ne sinde

69⁶⁹*Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün*

1. Sīnemün dāğını gördükçe tutar taşlara
 Hātır-ı yāre gelen tağlara taşlara
 Bilmedün hayf meṭā‘-ı dili yağmalatduñ
 Baş olurmuş yıkıcı bir bölük evbaşlara
3. Tāb-ı meyden ne şafā kesb ider erbāb-ı riyā
 Tāb virmez güneşün pertevi huffāşlara
 Ğayra meyl itdi koyup қаça zen-i dehr-i denī
 İ‘timād olmaz imiş dōstlar oynaşlara
5. Şūret-i dil-ber[i] taşvīr idüp oña gelecek
 Ne belālar çeke naqqāşlar ol қаşlara
 Ehl-i dünyāya beyān itme Kabûlî ‘aşkı
 Neşve-i bādeyi ‘arz eyleme berrāşlara

70⁷⁰*Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün*

1. Dil alsa gördüğün demde dil-ārāda kemāl olsa
 Murāduñ añlasa ‘ālemde dil-dār ehl-i hāl olsa
 ‘Adū kām almasa rām olmasa ‘ālemde her güle
 Aña sevmek sevilme mā-ḥaşal emr-i muḥāl olsa

⁶⁹ 40a: 90a İ.Ü.M.

69/2a gitdi: hayf K.M.

2b olurmuş yıkıcı: olur yıkıcılar K.M.

3 – K.M.

4a қаça: pīre İ.Ü.M.

5 - İ.Ü.M.

6a Ğam-ı dünyāyile gel añma Kabûlî ‘aşkı K.M.

⁷⁰ 44a: 98b İ.Ü.M.

70/2a almasa: olmasa K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

3. Elüñde kâse olsa lâle-âsâ kelle germ olsañ
Müdâmuñ alagörseñ kilik-i gül elüñ al olsa
Kemâl u ‘ilm ile ma‘lûm-ı ‘âlem olsañ el-ḥâşıl
Dilâ ehl-i kemâl olsañ kelâmuñda me’âl olsa
5. Ḳabûlî mâh-rûlarda vişâle va‘de olmasa
Dem-i vaşl-ı dil-ârâ her dem ü her mâh u sâl olsa

71⁷¹*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

1. Gül ne nâzûk yâr idi yanında ḥârî olmasa
Mey ‘aceb şîrîn nigâr idi ḥumârî olmasa
Ehl-i ‘aşkuñ boynına bir bârdur ta‘n-ı raḳîb
Ḳâyil idük cevrine aḡyâra bârı olmasa
3. Beñzini niçe şarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ‘aşk-ı dil-rubâ ‘uşşâḳa sârî olmasa
İḥtiyâr ile maḥabbetden ferâḡ eylerdi dil
Giderek ‘aşk-ı maḥabbet ıztırârî olmasa
5. İy Ḳabûlî añduran ‘aşk ehlinüñ eḡḡâındur
Kim añardı bülbülü eḡḡân u zârî olmasa

72⁷²*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

1. Kâfirem âhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi âhûlara bir ḡayrı bendüm var ise
Pâdişâhum başımı kes tîḡuñ ile râzıyam
Senden artuḡ dünyede maḥbûb efendim var ise
3. Dem-be-dem aḡsun yaşum bâḡ-ı cihânda çaḡ çaḡ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revânum var ise

3 Elüñde lâle-âsâ kâse olsañ kelle germ olsa

Müdâm-ı al görseñ gül gül olsañ al al İ.Ü.M.

⁷¹ 46a K.M.⁷² 38a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Âsiyâb-ı çarh öğütsün dâne-i ‘ömrüm müdâm
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise
5. Ol efendim çapısına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmüşdür Kabûlî derdmendüm var ise

73⁷³*Meḫā‘ilün Meḫā‘ilün Fe‘ülün*

1. Bahâr irdi icâzet ‘ıyş u nûşa
Otursun gönçe-lebler gûşe gûşe
Güzeller esb-i nâza nâzükâne
Süvâr olup gelürler çoşa çoşa
3. El urma halka-i tesbîhe şüfî
Ne hâlet-bahş olur ser-hoşa hoşa
Gelür seyl-âb-ı eşküm taşa taşa
Açar cüy-ı sirişküm coşa coşa
5. Zen-i dünyâ tolu bir câma beñzer
Nazar kılma Kabûlî boşa boşa

74⁷⁴*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. Velvele şaldı şadâ-yı suhanum âfâka
Çıkdı âvâze-i nazmum felek-i nüh tâka
Zannum oldur ki temâşâ için anı yir yir
Her melek tâk-ı felekden çıka yir yir bağa
3. Bahr-i hayretde dahı muttaşıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ‘âlem-i istiğrâka
İy gönül kendüni alçağ tutagör kim saña
Şâyed ol serv-i kadûn şu gibi gönli ağa
5. İy Kabûlî baña meyl eylemez ol yâr dime
Hüblar mâ’il olur gâyet ile ‘uşşâka

⁷³ 94b İ.Ü.M.
⁷⁴ 38a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

75⁷⁵*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

1. Murğān-ı merğ-zār ki merğüle-senc ola
Şaḥn-ı çemen mişāl-i sarāy-ı sipenc ola
Şağ ola bir kişi de ele sāgar almaya
Her ne içerse içinde renc ü firenc ola
3. 'Ākil ki degme kaydıla dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola
Sulṭān-ı mülk-i Mısr-ı melāḥat odur k'anuñ
Ḥurşid ile şu'a'-ı ruḥı pençe penc ola
5. Āḥir ḥarāb olur yıkılır ḥāne-i dili
Anuñ ki iy Qabūlī daḥı yāri genc ola

76⁷⁶*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

1. Ol 'işve-bāz qanda ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola
Dil-ber cihānda serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola
3. Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Ya'nī vefası çoğ ola 'āşık-nevāz ola
Huşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sākī-i bezm-i dil-ber ola söz ü sāz ola
5. Bir gün Qabūlī vāşıl-ı cānān ider seni
Sulṭān-ı bī-niyāza ki dilden niyāz ola

⁷⁵ 38a: 91a İ.Ü.M.

75/1a merğzāruña: merğzāra ki İ.Ü.M.

1b çemen: çemende İ.Ü.M.

2b içinde: içine K.M.

3a dil-beste: dembeste K.M.

4a Mısr: ḥüsn İ.Ü.M.

⁷⁶ 45b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

77⁷⁷*Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün*

1. Hâl-i ğamuñla iy dil murğî-i zâr böyle
Her yirde hâr elinden her murğ-ı zâr böyle
Yâr-i dürüg-va'de kılmaz karar u 'ahde
'Ahd eyle yâr böyle kavlı ü karar böyle
3. Kâr itdi cism-i zâra nâr-ı maḥabbet-i yâr
Cism-i nizâr böyle kâr öyle yâr böyle
Ben mûra mâr-ı zülfüñ nâr itdi nûr-ı 'aşkı
Mûr ile mâr böyle nûr ile nâr böyle
5. Tıtdı cihânı gerçi feryâduñ iy Kabûlî
Bir sen degülsün ancak inler hezâr böyle

78⁷⁸*Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün*

1. Yâr için imiş çün bu kadar tırma oturma
Şimdengirü vây serv-i çemen tırma oturma
Utandığı yiter gülüñ ol gönçe-dehenden
İy bād-ı şabâ sen de varup yüzine urma
3. Bülbül didüğüñ bildüğümüz kuşdur ezelden
İy ruḥları gül anı inen yüze uçurma
Ben gel disem ağıyâr ile bezme oturursun
Gel ben kuluña cevri ü cefâ idüp oturma
5. Şayd itmege ol gözleri şeh-bâzı Kabûlî
Murğ-ı dili bir dem kafes-i tenden uçurma

79⁷⁹*Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

1. Bir bûse vir diyü düşegördüm ayağına
Bir hoş gelür mi göre elinden dudağına

⁷⁷ 43a K.M.⁷⁸ 43a K.M.⁷⁹ 92b İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Kāseyle qahveler içilür şimdi sākiyā
 Mey tura tura qara şu indi ayağına
 3. Biz mehterān-ı pīşrev-i ‘aşka uyalum
 Vā‘iz de tablını çaladursun şolağına
 Rez duhterini cān gibi hıfz ider fuçı
 Meydānda anı ben tolu gördüm kuşağına
 5. Bir dil ki anda ‘aşk ola ‘aql uğramaz aña
 Varmaz Qabūlī havf ider arslan yatağına

80⁸⁰*Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn*

1. Şāh-bāz-ı tab‘ı şaldum hūblar alayına
 Umarın aralarından bir şikār ala yine
 Ārzū-yı dāne-i hālūñle iy meh kūyuña
 Süzülüp gökden kebūter-veş niçe ala yine
 3. Ğamze-i hūn-rīz ile yoq yire qanum dökmege
 Göz qarardursañ n’ola iy gözleri ala yine
 Ehl-i ‘aşk alayınıñ ālām u ğamdur yidügi
 Bu simāt-ı ‘aşkdur böyle niçe ala yine
 5. Al tūñdūr dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
 Al ile söylet anı cānā ele al āyine
 Çıkmaz ālām-ı hañuñ efkārı ğār-ı sīnede[n]
 Mürdur girmiş yatur gūyā ki bir alayına
 7. Dirhem ü dīnār ile girmez meñā‘-ı vaşl-ı yār
 Tek Qabūlī naqd-i cānı vireyin ala yine

⁸⁰ 40a: 98b İ.Ü.M.

80/3b qaradursañ n’ola: qarardursun ola K.M.

4 - İ.Ü.M.

6b mürdur: mürdan K.M.

7a yār: ele İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

81⁸¹*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Göñlüm aldı al ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına
Al tūñdür femüñ güyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine
3. Ehl-i derd ālāyınuñ ālām u ğamdur yidügi
Bu simāt-ı bezm-i ğamdur dağı çok ala yine
Ārzü-yı dāne-i ħālūñle țarf-ı bābuña
Sağf-ı gerdündan kebüter-veş niçe ala yine
5. İy Kabûlî yār ile bir kez olur alış viriş
Şanma kim bu göñlüm alan bir dağı ala yine

82⁸²*Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

1. Zülf-i şeb-rengīni şarkıtma ruğ-ı rengīne
Şağın imānum iñen virme yüz ol bī-dīne
Bār-ı 'aşkı 'acebā niçe götürmiş Ferhād
Yatduğı yirde ağır gelmesün ol Mecnūna
3. Yārüñ āyini yüzi ayını göstermek ise
Degül āyine anı görmek için āyine
Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-'arūs-ı güli başladı şabā tezyīne
5. Bir du'ā eyledi derd ile Kabûlî bu gice
Ellerin tıtdı bile Rūğ-ı Emīn āmīne

⁸¹ 39b: 95a İ.Ü.M.

81/1a al: nāz K.M.

4a bābuña: pāyüñe K.M.

5a bir kez: hergiz İ.Ü.M.

5b bu: bir K.M./ alan: aldı K.M.

⁸² 38b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

83⁸³*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün*

1. Gönder iy kaşları ya oğlarıñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine
Hacı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdüñ
Bir gedā kı̄abil imiş varmağa sultān evine
3. Tırma cūşışde gönül sīne-i pür-dāğ içre
Kodılar hıdmete dervīş turur nān evine
Bir kı̄adeh bāde için kāfir evinden çıkmaz
Da‘vete varmaz iken şūfi müselmān evine
5. Tolidur kı̄alb-i Kı̄abūlide ğam u derd ü belā
Ne şafādur kı̄şinūñ cem‘ ola yārān evine

84⁸⁴*Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

1. Sünbül nedür ki zūlf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye
Meh kim bu deñlü zīynet-i zīb aña fer virür
Kı̄abil midür ki tal‘at-i zībāña beñzeye
3. Naħl-i ruṭab ki lezzet-i bal aña beñzemez
Hāşā ki naħl kı̄amet-i bālāña beñzeye
Sīmāña beñzemez dir iken kı̄urş-ı āfitāb
Lāyık mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye
5. Hākkā Kı̄abūlī kı̄alb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hīç ehl-i şekīb aña beñzeye

⁸³ 47b K.M.⁸⁴ 45b K.M.

84/3b bālāña: zībāña K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

85⁸⁵*Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

1. Dâğlar tende bî-şumâr oldı
Seyr-i gülzâra gel bahâr oldı
Şimdi kânûn-ı sînedey iy dil
Fürkatüñ âteşi yanar oldı
3. Şarşar-ı tünd-bâd-ı âhumdan
Şabrum evrâkı târûmâr oldı
Gönül âyînesi muşaykal iken
Gerd-i haţtuñla pür-gubâr oldı
5. Tende peykâni ol kaşı yanuñ
İy Kabûlî Demirhişâr oldı

86⁸⁶*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

1. Rişte-i nazmum bırağdı içine halkuñ igi
Görelüm bâzâra çıksun her kişinüñ ipligi
Kirpiye döndürdi zağm-ı tîr-i gâmezyle dili
Ol kaşı yanuñ birer toğrılmış oğdur kirpigi
3. Nesne tağşîl eylemez ‘âlemde kemlikden kişi
Añdıran eylûkdür adı koma elden eylûgi
Büse isterse Kabûlî gâm degül eksüklidür
Bende-i küstâhdur çoğdur anuñ eksüklügi

87⁸⁷*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün*

1. Ol abdâluñ ki zîr-i penbede pür dâğdur kolu
Ele yok ihtiyâcı elde vâfir aqçesi pulı

⁸⁵ 44b K.M.⁸⁶ 41b K.M.⁸⁷ 46b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Ṭarīḳ-i ‘aşḳı vā‘iz vaz’-ı nā-ma‘ḳüldür dirmiş
 O nā-ma‘ḳül söyler ehl-i dil bilmez mi ma‘ḳülü
3. Elin boş olmasun sākī hemān ayağı devr itdür
 Getür sāgar tehī olsun bize lāzım degül tolı
 Ḳul oğlu bir efendi gördüñ iy dil ḳol dolaşırken
 Umaram kim şeb-i vuşlatda boynuña aḡa ḳolı
5. Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ‘ālemde
 Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

88⁸⁸*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

1. Cism-i pākin görmek isterseñ şoyup ḥammāma ḳoy
 Olmaz ol sīmin-beden gibi efendi pāk şoy
 N’ola pest olsa nazardan serv-i bālā-yı çemen
 Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy
3. Ol tezerv-i ḥoş ḫırāmuñ şimdi iy şeh-bāz-ı dil
 Şaydınıñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḡı toy
 Āb-ı istiḡfār ile çirk-i günāh-ı cismi yuy
 Naḳş-ı ḡayrı levḫ-i dilden tīḡ-ı ‘irfān ile yoy
5. Ḥazret-i ‘İsā da olsañ yaramazsın düşmene
 İy Ḳabūlī süzen-ı zerle gerekse gözin oy

⁸⁸ 44a :95b İ.Ü.M.

88/1b efendi: efendim İ.Ü.M.

2a n’ola: t̄ā kim İ.Ü.M./nazardan: nazarda K.M.

3a tezerv-i: perī-rū İ.Ü.M.

4b Naḳş-ı levḫ-i tīḡ-ı ‘irfān ile dilden ḡayrı duy İ.Ü.M.

5a yaramazsın: yaramazsañ İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*